

دانشگاه گیلان

دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی

پایان نامه کارشناسی ارشد

**بررسی عوامل تیمی، ویژگی‌های بازیکنان و رفتار مربیان در باشگاه‌های
فوتبال لیگ برتر کردستان عراق**

از:

هه لمة ت ناصر صالح

اساتید راهنما:

دکتر رحیم رمضانی نژاد

دکتر مهرعلی همتی نژاد

دی ماه ۱۳۹۲

دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی
گروه تربیت بدنی و علوم ورزشی
گرایش مدیریت ورزشی

عنوان پایان نامه

**بررسی عوامل تیمی، ویژگی‌های بازیکنان و رفتار مربیان در باشگاه‌های
فوتبال لیگ برتر کردستان عراق**

از

هه لمة ت ناصر صالح

اساتید راهنما:

دکتر رحیم رمضانی نژاد

دکتر مهر علی همتی نژاد

دی ماه ۱۳۹۲

اگر قابل تقدیم باشد

تقدیم به ارزشمندترین بهانه های زنده ستنم

همراهان همیشه استوار شادی ها و رخ هایم

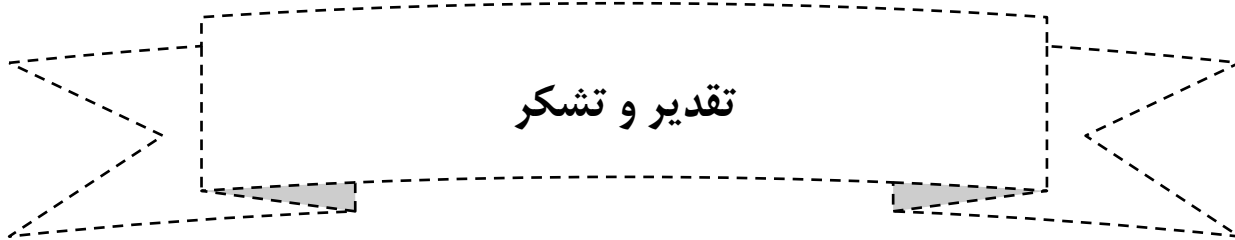
پدر عزیزم و مادر بزرگوارم

و

تقدیم به برادران کرامیم که بهر ایشان پیچودن این راه دشوار را بر من شیرین و آسان نمود

و تقدیم به

همسر آینده ام

تقدیر و تشکر

خداوند! تشکر و سپاسم را به پیشگاهت عرضه می‌کنم که در مسیر زندگانیم حضور در کنار بزرگان **مکتب علم حرکت** را توفیقم عنایت فرمودی.

در این سرآغاز بر خود لازم می‌دانم مراتب تشکر و سپاسگزاری خود را از بزرگوارانی که تجارب ارزنده و وقت گران بهای خود را بی دریغ در اختیارم قرار دادند بجا آورم.

از اساتید گرانقدرم جنابان آقای دکتر **مه‌رعلی همتی‌نژاد** و دکتر **رحیم رمضانی‌نژاد** در مقام استاد راهنما، که راهنمایی این پژوهش را صبورانه بر عهده گرفتند و صادقانه روشنی بخش راهم بودند کمال تشکر را دارم و برایشان سعادت‌ی جاودانه آرزو مندم.

از اساتید ارجمندم؛ سرکار خانم دکتر **نوشین بنار**، دکتر **شهرام شفیعی** و دکتر **حمیدرضا گوهر رستمی** که در دوره تحصیلی سپری شده، افتخار کسب فیض و علم از حضورشان را داشتم و مرا را از راهنمایی‌ها و کمک‌های بی‌دریغشان منتفع کردند نهایت تشکر را دارم و برای ایشان سعادت‌ی جاودانه را آرزو مندم.

از حمایت‌های بی‌دریغ دکتر **علی قادر طالبانی** رئیس دانشکده تربیت بدنی و دکتر **آراس فریق زه ینه ل** معاون دانشگاه سلیمانیه، همچنین دکتر **هه فال خورشید** رئیس دانشکده تربیت بدنی دانشگاه هلبجه صمیمانه تشکر می‌کنم.

از دوستان عزیزم آقایان **میثاق حسینی**، **رسول فرجی**، **محمد ریحانی**، **محسن لقمانی** که با مشاوره‌های ارزشمند خود در این راه سخت مرا حمایت و همراهی کردند کمال تشکر و قدردانی را دارم.

علاوه بر این از تمامی عزیزان آقایان؛ صلاح دستوم، ساری شریف، آکو ابراهیم، هیوا احمد، پیشره و علی، بیلال جمیل، صوهیب مصطفی، زانیار علی، نه ریمان احمد، شیراز عثمان، دشتی عباس، رحیم رسولی، دیاکو بهرامی، فردین ویسی، مهدی حاجی آبادی، سعید فلاح، محمود هاشمی و صادق نعمتی که در انجام این پایان‌نامه یاری‌ام کردند.

از زحمات عزیزان در دانشکده تربیت بدنی؛ استاد احمد پوریا، استاد صفاتیان و آقای خان محمدی، همچنین آقایان فرشید پاک و سلمان صدیق، خانم‌ها زرینی، کاملی و رنجبر، دکتر محمدیان رئیس روابط بین‌الملل دانشگاه و تمامی دوستانم که به نحوی در انجام این پایان‌نامه یاری‌ام کردند نهایت سپاس را دارم.

در نهایت...

از تمامی دوستانی که در این سرزمین پذیرای حضورم بودند سپاسگزارم و بهترین‌ها را برای ایرانیان آرزو مندم

بررسی عوامل تیمی، ویژگی‌های بازیکنان و رفتار مربیان در باشگاه‌های فوتبال لیگ برتر کردستان عراق هه لمه ت ناصر صالح

هدف از پژوهش بررسی الگوی سبک رهبری مربیان، تعهد ورزشی، انسجام تیمی و کارآمدی تیمی ورزشکاران بود. جامعه آماری پژوهش حاضر کلیه بازیکنان فوتبال لیگ برتر ایالت کردستان عراق بوده‌اند و تعداد نمونه‌های پژوهش در روش تحلیل عاملی بر اساس تعداد سؤالات پرسشنامه مقیاس رهبری در ورزش بین ۴۳۰-۸۶ نفر برآورد شد. از بین ۲۸۰ ورزشکار، تعداد ۲۵۶ بازیکن (۹۱/۴ درصد) به پرسشنامه‌های مقیاس رهبری در ورزش (LSS)، تعهد ورزشی (SCM)، انسجام تیمی (GEQ)، و کارآمدی تیمی (CEQ) پاسخ دادند. روایی صوری و محتوایی این ابزارها را ۱۰ نفر از اساتید صاحب نظر دانشگاهی بررسی و تأیید کردند و پایایی آنها با استفاده از روش آلفای کرونباخ به ترتیب ۰/۷۳، ۰/۸۱، ۰/۸۵ و ۰/۹۱ به دست آمد. جهت شناسایی عامل‌ها از روش تحلیل عاملی اکتشافی و جهت تحلیل یافته‌ها از آزمون‌های ضریب همبستگی، به آلفای کرونباخ تحلیل یک طرفه واریانس و دانت ۳ با استفاده از نرم افزار SPSS نسخه ۲۱ استفاده شد. تحلیل عاملی تأییدی سازه پژوهش و ارائه الگوی مفهومی با استفاده از نرم افزار لیزرل صورت گرفت. نتایج یافته‌ها نشان داد که میان سبک‌های رهبری آموزش و تمرین، رابطه‌مدار، تکلیف‌مدار و آمرانه با انسجام تیمی رابطه منفی معنی‌داری وجود دارد ($P \leq 0/05$). بین سبک رهبری دموکراتیک و کارآمدی تیمی رابطه مثبت و معنی‌دار و بین سبک‌های آمرانه، رابطه‌مدار و تکلیف‌مدار با کارآمدی تیمی رابطه منفی معنی‌دار وجود داشت ($P \leq 0/05$). همچنین رابطه سبک رهبری دموکراتیک و تعهد ورزشی، مثبت و معنی‌دار و سبک‌های رابطه‌مدار و تکلیف‌مدار با تعهد ورزشی منفی و معنی‌دار است ($P \leq 0/05$). ضمناً رابطه بین تعهد ورزشی با انسجام تیمی و کارآمدی تیمی مثبت و معنی‌دار بود ($P \leq 0/05$). نتایج آزمون دانت ۳، دقیقاً مشخص کرد که مربیان در تیم‌های موفق به طور معنی‌داری بیشتر از سبک‌های رهبری آموزش و تمرین و رابطه‌مدار استفاده کرده‌اند ($P \leq 0/05$). نتایج آزمون تحلیل واریانس یک‌طرفه نشان داد که بین ابعاد تعهد ورزشی در تیم‌های موفق، کمتر موفق و ناموفق تفاوت معنی‌داری وجود ندارد ($P \leq 0/05$). همچنین نتایج آزمون دانت ۳ دقیقاً نشان داد که فقط بعد تکلیف تیمی در انسجام تیم‌های موفق و ابعاد مقاومت و آمادگی در کارآمدی تیم‌های ناموفق بیشتر بود ($P \leq 0/05$). با توجه به اینکه سبک رهبری دموکراتیک مناسب‌ترین شیوه رفتاری مربیان بدست آمده و یافته‌های مربوط به روابط بعضی از متغیرها دور از انتظار بوده؛ پیشنهاد می‌شود مربیان ضمن توجه به ویژگی‌های بازیکنان و ساختار تیم جهت دستیابی به انسجام بیشتر و عملکرد بهتر با حفظ سبک اصلی خود زمینه سایر رفتارها را به طور جدی مورد بازبینی قرار دهند.

واژه‌های کلیدی: عوامل تیمی، انسجام تیمی، کارآمدی تیمی، تعهد ورزشی، عملکرد تیمی.

فهرست مطالب

عنوان.....	صفحه
فهرست جدول‌ها	ج
فهرست شکل‌ها.....	ح
فهرست پیوست‌ها	ح
چکیده فارسی	خ
چکیده انگلیسی	د

فصل اول: طرح پژوهش

.....	۱-۱) مقدمه	۲
.....	۲-۱) بیان مسئله	۵
.....	۳-۱) ضرورت و اهمیت تحقیق	۱۰
.....	۴-۱) اهداف تحقیق	۱۲
.....	۱-۴-۱) هدف کلی	۱۲
.....	۲-۴-۱) اهداف اختصاصی	۱۲
.....	۵-۱) سوالات و فرضیه‌های تحقیق	۱۳
.....	۶-۱) محدودیت‌های تحقیق	۱۳
.....	۷-۱) تعریف اصطلاحات و واژه‌های تحقیق	۱۴

فصل دوم: مبانی نظری و پیشینه پژوهش

.....	۱-۲) مقدمه	۱۸
.....	۲-۲) رهبری	۱۸
.....	۳-۲) تئوری‌های رهبری	۲۱
.....	۱-۳-۲) رویکرد خصوصیات رهبری	۲۱
.....	۲-۳-۲) رویکرد رفتار رهبری	۲۲
.....	۳-۳-۲) رویکرد قدرت - نفوذ	۲۶
.....	۴-۳-۲) رویکرد رهبری وضعیتی یا اقتضایی	۲۷
.....	۴-۲) رهبری در ورزش	۳۲
.....	۵-۲) تعهد سازمانی	۴۶
.....	۱-۵-۲) تعهد در ورزش	۴۹
.....	۶-۲) عوامل تیمی	۵۵
.....	۱-۶-۲) انسجام تیمی	۵۶
.....	۱-۱-۶-۲) انسجام تیم‌های ورزشی	۶۰
.....	۲-۱-۶-۲) رابطه انسجام با موفقیت و عملکرد تیم	۶۶

۶۸ کارآمدی تیمی (۲-۶-۲)
۶۹ عوامل مؤثر بر کارآمدی تیمی (۱-۲-۶-۲)
۷۱ پیشینه پژوهشی (۷-۲)
۷۱ پژوهشی داخلی (۱-۷-۲)
۷۶ پژوهشی خارجی (۲-۷-۲)
۹۰ جمع بندی پژوهش (۸-۲)

فصل سوم: روش شناسی پژوهش

۹۶ مقدمه (۱-۳)
۹۶ روش پژوهش (۲-۳)
۹۶ جامعه و نمونه آماری پژوهش (۳-۳)
۹۶ ابزار پژوهش (۴-۳)
۹۷ تحلیل عاملی اکتشافی و تأییدی ابزارهای پژوهش (۵-۳)
۹۸ تحلیل عاملی اکتشافی و تأییدی پرسشنامه سبک رهبری مریان (۱-۵-۳)
۱۰۰ تحلیل عاملی اکتشافی و تأییدی پرسشنامه انسجام تیمی (۲-۵-۳)
۱۰۱ تحلیل عاملی اکتشافی و تأییدی پرسشنامه تعهد ورزشی (۳-۵-۳)
۱۰۲ تحلیل عاملی اکتشافی و تأییدی پرسشنامه کارآمدی تیمی (۴-۵-۳)
۱۰۳ پایایی ابزارهای پژوهش (۶-۳)
۱۰۴ روش جمع آوری داده ها (۷-۳)
۱۰۵ روش تجزیه و تحلیل داده ها (۸-۳)

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل یافته های پژوهش

۱۰۷ مقدمه (۱-۴)
۱۰۷ توصیف ویژگی های جمعیت شناختی شرکت کنندگان (۲-۴)
۱۰۹ توصیف یافته های تحقیق (۳-۴)
۱۰۹ توصیف سبک های رهبری مریان (۱-۳-۴)
۱۱۰ توصیف تعهد ورزشی ورزشکاران (۲-۳-۴)
۱۱۰ توصیف انسجام تیمی (۳-۳-۴)
۱۱۱ توصیف کارآمدی تیمی (۴-۳-۴)
۱۱۱ بررسی طبیعی بودن توزیع داده ها (۴-۴)
۱۱۳ آزمون فرضیات (۵-۴)

فصل پنجم: خلاصه پژوهش، بحث و نتیجه‌گیری

۱۲۸.....	(۱-۵) مقدمه
۱۲۸.....	(۲-۵) خلاصه پژوهش
۱۳۵.....	(۳-۵) بحث و بررسی
۱۴۷.....	(۴-۵) پیشنهادهای پژوهش
۱۴۷.....	(۱-۴-۵) پیشنهادهای کاربردی
۱۴۷.....	(۲-۴-۵) پیشنهادهای پژوهشی
۱۴۹.....	منابع و مآخذ

فهرست جدول‌ها

- جدول (۱-۲)، ابعاد رفتار رهبری در ورزش (حسینی کشتان، ۱۳۸۶) ۳۵
- جدول (۲-۲)، عوامل مؤثر در انسجام تیم‌های ورزشی (افضل پور و همکاران، ۱۳۸۳) ۶۱
- جدول (۱-۳)، میانگین، انحراف استاندارد و پایایی تمامی متغیرهای پژوهش ۱۰۴
- جدول (۱-۴)، سن و سابقه شرکت کنندگان ۱۰۷
- جدول (۲-۴)، توزیع شرکت کنندگان از نظر تأهل ۱۰۸
- جدول (۳-۴)، توزیع فراوانی شرکت کنندگان از نظر وضعیت تحصیلی ۱۰۸
- جدول (۴-۴)، توزیع فراوانی سابقه قهرمانی نمونه‌های تحقیق ۱۰۸
- جدول (۵-۴)، توزیع فراوانی نوع حضور در تیم نمونه‌های تحقیق ۱۰۹
- جدول (۶-۴)، آمار توصیفی مربوط به سبک‌های رهبری مربیان از دیدگاه ورزشکاران ۱۰۹
- جدول (۷-۴)، آمار توصیفی مربوط به تعهد ورزشی ۱۱۰
- جدول (۸-۴)، آمار توصیفی مربوط به انسجام تیمی ۱۱۰
- جدول (۹-۴)، آمار توصیفی مربوط به کارآمدی تیمی ۱۱۱
- جدول (۱۰-۴)، نتایج آزمون کالموگراف-اسمیرنوف جهت تعیین نرمال بودن داده‌ها ۱۱۲
- جدول (۱۱-۴) نتیجه آزمون همبستگی بین رفتار مربیان با انسجام تیمی ۱۱۳
- جدول (۱۲-۴) نتیجه آزمون همبستگی بین رفتار مربیان با کارآمدی تیمی ۱۱۴
- جدول (۱۳-۴) نتیجه آزمون همبستگی بین رفتار مربیان با تعهد ورزشی ۱۱۵
- جدول (۱۴-۴) نتیجه آزمون همبستگی بین تعهد ورزشی و انسجام تیمی ۱۱۶
- جدول (۱۵-۴) نتیجه آزمون ضریب همبستگی بین تعهد ورزشی و کارآمدی تیمی ۱۱۷
- جدول (۱۶-۴)، نتایج آزمون همسانی واریانس‌ها ۱۱۸
- جدول (۱۷-۴)، نتایج آزمون تحلیل واریانس یکراهه برای مقایسه میانگین هر یک از ابعاد رفتار مربی در بین تیم‌های موفق، کمتر موفق، ناموفق ۱۱۹
- جدول (۱۸-۴) نتایج آزمون تعقیبی (Dunnett T3) برای مقایسه‌های زوجی ۱۲۰
- جدول (۱۹-۴)، نتایج آزمون همسانی واریانس‌ها ۱۲۱
- جدول (۲۰-۴)، نتایج آزمون تحلیل واریانس یکراهه برای مقایسه میانگین هر یک از ابعاد تعهد ورزشی در بین تیم‌های موفق، کمتر موفق، ناموفق ۱۲۱
- جدول (۲۱-۴)، نتایج آزمون همسانی واریانس‌ها ۱۲۳
- جدول (۲۲-۴)، نتایج آزمون تحلیل واریانس یکراهه برای مقایسه میانگین هر یک از ابعاد انسجام تیمی در بین تیم‌های موفق، کمتر موفق، ناموفق ۱۲۳
- جدول (۲۳-۴) نتایج آزمون (Dunnett T3) برای مشاهده نقطه دقیق تفاوت‌های تکلیف تیمی و موفقیت تیم‌ها ۱۲۴
- جدول (۲۴-۴)، نتایج آزمون همسانی واریانس‌ها ۱۲۵
- جدول (۲۵-۴)، نتایج آزمون تحلیل واریانس یکراهه برای مقایسه میانگین هر یک از ابعاد کارآمدی تیمی در بین تیم‌های موفق، کمتر موفق، ناموفق ۱۲۵
- جدول (۲۶-۴) نتایج آزمون (Dunnett T3) برای مشاهده نقطه تفاوت ابعاد مقاومت و آمادگی و موفقیت تیم‌ها ۱۲۶

فهرست شکل‌ها

- شکل (۱-۲)، مدل واسطه‌ای رهبری (اینانو و ویلیامز، ۱۹۹۹) ۲۶
- شکل (۲-۲)، مدل چند بعدی رهبری چلادورای (۲۰۱۲) ۳۷
- شکل (۳-۲)، رفتارهای رهبر در عملکرد و رضایت تیمی (چلادورای، ۲۰۱۲) ۳۷
- شکل (۴-۲)، مدل کارآمدی سبک‌های رهبری مربیان (روناین، ۲۰۰۴) ۳۹
- شکل (۵-۲)، مدل ترکیب حالت رفتار ایگلی و چایکین (۱۹۹۳) با مدل سه جزئی تعهد سازمانی ۴۹
- شکل (۶-۲)، مدل تعهد ورزشی (اسکانلن، ۲۰۰۳) ۵۱
- شکل (۷-۲)، مدل روابط اجزاء تعهد ورزشی (اسکانلن و همکاران، ۱۹۹۳) ۵۳
- شکل (۸-۲)، مدل فرضی تعهد ورزشی (۲۰۰۱) ۵۵
- شکل (۹-۲)، الگوی رفتار گروه ۵۸
- شکل (۱۰-۲)، عوامل تعیین کننده و پیامدهای انسجام تیمی (کارون، ۱۹۸۲) ۶۲
- شکل (۱۱-۲)، مدل مفهومی تیم‌های ورزشی (کارون، ۱۹۸۲) ۶۳
- شکل (۱۲-۲)، مدل مفهومی عوامل اثر گذار بر انسجام تیم‌های ورزشی (کارون ۱۹۹۸ و ۲۰۰۵) ۶۵
- شکل (۱-۳)، مدل تحلیل عاملی مرتبه اول و دوم پرسشنامه سبک رهبری مربیان باشگاه‌های فوتبال ۹۹
- شکل (۲-۳)، مدل‌های تحلیل عاملی تأییدی مرتبه اول و دوم پرسشنامه انسجام تیمی ۱۰۰
- شکل (۳-۳)، مدل‌های تحلیل عاملی تأییدی پرسشنامه تعهد ورزشی ۱۰۲
- شکل (۴-۳)، مدل‌های تحلیل عاملی تأییدی پرسشنامه کارآمدی تیمی ۱۰۳

فهرست پیوست‌ها

- پیوست شماره ۱، پرسشنامه فارسی ۱۶۲
- پیوست شماره ۲، پرسشنامه کردی ۱۶۸

فصل اول

طرح پژوهش

۱-۱ مقدمه

تحقیقات پژوهشگران به طور مستمر نشان داده است که نوع رهبری مربیان نقش تعیین کننده‌ای بر مشارکت ورزشی افراد دارد. این موضوع برای مربیان نیز روشن است که نقشی اثر گذار و حیاتی بر عملکرد و رفتار ورزشکاران، فرآیندها و پیامدهای فردی و اجتماعی تیم‌های ورزشی ایفا می‌کنند. حتی وسعت این اثرگذاری از محیط ورزشی هم فراتر می‌رود و سایر حوزه‌های زندگی ورزشکاران را در بر می‌گیرد. بنابراین مربیان می‌توانند بر محیط زندگی ورزشکاران سطوح مختلف در ورزش، اثرات مثبت و منفی داشته باشند [۱۲۳]. در واقع مربی در رهبری تیم یک سازنده قوی و زیر بنای پیشرفت ورزشکاران و فراهم کننده بخش بزرگی از شرایط پیروزی و موفقیت آن‌ها و تیم است [۳]. مربیان در ایفای نقش مربیگری به دنبال ایجاد شرایطی هستند که هر ورزشکار حداکثر فرصت را برای بروز استعدادهایش داشته باشد و در همان حال نیز به موفقیت تیمی برسد [۳۰].

مربیان افرادی هستند که توانایی درک ورزشکاران و بازی در نقطه اوج را دارند و می‌دانند که چگونه به ورزشکاران بیاموزند که در محدوده‌ها و قواعد خاص یک بازی، تلاش کنند. هم‌چنین مربیگری یک فرآیند رفتاری است که در آن مربی می‌کوشد بر ورزشکاران تأثیر گذارد تا واکنش مورد نظر او انجام گیرد. علاوه بر این باید گفت که مربیگری چیزی بیشتر از آن است که مربی به ورزشکاران بگوید که چه کارهایی را انجام دهند و ویژگی‌های موقعیتی متعددی را در بر می‌گیرد. یک مربی باید بداند که چه چیزهای ویژه‌ای و چگونه آن‌ها را به ورزشکار خاص بگوید [۱۳۰].

یکی از ابعاد مهم در تصمیم‌گیری مربیان، انتخاب سبک و شیوه مربیگری است. این که مربی چگونه تصمیم می‌گیرد، کدام مهارت‌ها و استراتژی‌ها را آموزش می‌دهد، چگونه سازماندهی لازم برای تمرین و مسابقه را به انجام می‌رساند، از چه روش‌هایی برای ایجاد نظم و انضباط تیمی استفاده می‌کند و از همه مهم‌تر، در تصمیم‌گیری‌ها چه نقشی را برای ورزشکاران در نظر می‌گیرد همگی ابعاد اصلی از مربیگری می‌باشند که تعیین‌کننده موفقیت و رسیدن به اهداف هستند [۱۳]. از طرف دیگر، انجام موفقیت‌آمیز هر کار گروهی، مستلزم وجود همبستگی در بین اعضای گروه است. در ورزش و به خصوص در ورزش‌های گروهی مانند سایر گروه‌ها و سازمان‌ها شرط لازم برای تحقق هدف مشترک، داشتن وحدت و انسجام تیمی است که بی تردید مربی در این زمینه نقش کلیدی دارد [۴]. انسجام تیمی در برگیرنده انسجام تکلیف و انسجام اجتماعی است. انسجام اجتماعی، میزان جذابیت میان فردی در بین اعضای گروه را نشان می‌دهد، یعنی این که گروه تا چه حد به فرد فرصت و امکان می‌دهد تا به هدف دلخواه خود

برسد. انسجام تکلیف ارزیابی عملی ورزشکار از سطح تلاش هماهنگ تیم است و نشان می‌دهد که تیم و هر یک از اعضای آن تا چه اندازه به اهداف خود دست می‌یابند [۷۵].

در میان مطالعات پیشین و مبانی موجود نتایج پژوهش‌های چلادورای و ساله^۱ (۱۹۷۸، ۱۹۸۰) در زمینه رفتار رهبری مربی در موقعیت‌های ورزشی بیشترین مقبولیت را دارد. آن‌ها پنج سبک رهبری را شناسایی کردند که شامل سبک آموزش و تمرین^۲، سبک دموکراتیک^۳، سبک آمرانه^۴، شبکه حمایت اجتماعی^۵ و سبک بازخورد مثبت^۶ بود. سبک آموزش و تمرین، رفتاری است برای بهبود بازی ورزشکاران از طریق آموزش تکنیک‌ها، و در ورزش‌های تیمی به هماهنگ کردن فعالیت‌های اعضای تیم اطلاق می‌شود. در سبک آموزش و تمرین مربی بر آموزش قوت و ضعف‌ها و بهبود مهارت‌های بازیکنان تاکید می‌ورزد. سبک بازخورد مثبت، رفتاری است که مربی ورزشکاران را مورد تقدیر قرار می‌دهد و از بازی آن‌ها تعریف می‌کند. این دو رفتار (آموزش و تمرین و بازخورد مثبت) به ترتیب با فرآیند انجام دادن وظیفه و میزان انجام دادن آن مرتبط هستند. سبک حمایت اجتماعی، رفتاری است که مربی با استفاده از آن برای ارضای نیازهای متقابل شخصی ورزشکاران تلاش می‌کند، رابطه دوستانه با بازیکنان دارد، مسائل و مشکلات آن‌ها را بررسی و به حل و فصل اختلافات بین اعضای تیم کمک می‌نماید. این سبک با نیازهای اجتماعی ورزشکاران، به صورت فردی و گروهی سروکار دارد. در رفتار دموکراتیک، مربی به ورزشکاران اجازه مشارکت در تصمیم‌گیری‌های مربوط به تعیین اهداف گروهی و روش دستیابی به آن اهداف را می‌دهد و نظر بازیکنان را در تصمیم‌گیری در روش بازی تمرین و موضوعات مهم مربیگری جویا می‌شود. در مقابل رفتار دموکراتیک، سبک آمرانه رفتاری است که مربی به هیچ وجه بازیکنان را در تصمیم‌گیری‌ها و مسائل تیم دخالت نمی‌دهد و بازیکنان باید دستورات مربی را اجرا کنند [۵۷].

تیم‌های ورزشی ساختاری مشابه با سایر گروه‌ها و سازمان‌هایی دارد که رویکرد رقابتی دارند بنابراین عوامل و متغیرهای اثرگذار بر ساختار آن همواره باید مورد توجه قرار گیرند. از آنجا که تیم‌های ورزشی همانند سازمان‌ها دارای ساختاری هدفمند و دارای حدود مشخصی است از این‌رو بررسی تعهد به مثابه یک عامل اثرگذار بر عملکرد دارای اهمیت بالایی است. از آنجا که محیط‌های ورزشی دارای ویژگی‌های خاص خود است بررسی تعهد ورزشی تخصصی‌تر از تعهد سازمانی و تعهد حرفه‌ای باید مورد مطالعه قرار بگیرد.

1- Chelladurai and Saleh

2- Training and Instruction style

3- Democratic style

4- Autocratic style

5- Social support style

6- Positive feedback style

تحقیقات دو دهه قبل در زمینه کارآیی مربیگری بیشتر بر شناخت خصوصیات مربیگری، سبک‌های رهبری و الگوهای رفتاری مربی متمرکز بوده است. بر اساس این مطالعات مربی کارآمد فردی است که توانایی تغییر نتیجه، اجرای موفقیت آمیز و واکنش‌های روانی مثبت در تیم را داشته باشد [۱۴۹]. مسلم است که مربی نه فقط به آموزش و اجرای مهارت‌های ورزشی، بلکه باید به فرایندهای روانی ورزشکار و کل تیم توجه کند [۱۶۲]، چون عملکرد ورزشی فرد تحت تأثیر عوامل روانی و اجتماعی زیادی قرار دارد که شناخت این عوامل برای مربیگری بسیار تعیین کننده است. انسجام تیمی، کارآمدی تیمی، انگیزش و عملکرد برخی از این عوامل هستند که در تحقیقات مختلف به مثابه فرایند و پیامد بررسی شدگان.

آنچه که در میان همه مربیان عمومیت دارد، اعتقاد بر این است که اعضای تیم برای موفقیت به داشتن احساس اتحاد گروهی، اتفاق و همبستگی (انسجام) نیاز دارند. از آنجا که بسیاری از فعالیت‌های ورزشی به شکل گروهی صورت می‌گیرد هنگامی که بازیکنان برای کسب نتیجه به کنش متقابل می‌پردازند، باید علاوه بر ارتقا و پیشرفت عملکرد فردی ورزشکار، به نیروها و فرایندهای درونی و عوامل اثرگذار بر عملکرد گروهی آنان نیز توجه شود [۴۲]. به طور کلی در این مطالعات، مربی کارآمد به عنوان فردی معرفی شده است که توانایی تغییر نتایج، اجرای موفقیت آمیز و واکنش‌های روانی مثبت در تیم را دارد [۱۲۳]. مربیان نه فقط به اجرای مهارت‌های ورزشی، بلکه باید به مهارت‌های روانی افراد و تیم توجه کنند.

بنابراین توجه به فرآیندهای فردی و گروهی یا نیازهای فردی ورزشکاران و تیم ضروری است و جزئی از کارآمدی مربی محسوب می‌شود [۱۶۲]. روان‌شناسان ورزش معتقدند تعیین هدف مشترکی که بتواند تلاش‌های گروه را به سمت آن متمرکز کند، برای دستیابی به موفقیت، جنبه حیاتی دارد. احساس با هم بودن یک ویژگی تیمی است که انسجام گروهی^۱ نامیده می‌شود. در ورزش‌های گروهی، افراد با یکدیگر کنش متقابل دارند و موفقیت زمانی حاصل می‌شود که اعضای تیم به شیوه‌ای مؤثر و هماهنگ با هم کار می‌کنند و اینجاست که نقش مربی به عنوان رهبر و هماهنگ کننده بیشتر مشخص خواهد شد و سبک رهبری او می‌تواند بر ایجاد انسجام و هماهنگی نقش بسزایی داشته باشد [۱۱۷].

مربیان با آگاهی از جنبه‌های رفتاری، تمرین و آموزش رفتارهای مطلوب می‌توانند گام اساسی در حفظ و ثبات روانی ورزشکار بردارند [۴]. پس مربیان کارآمد کسانی هستند که با مسائل روانشناختی و جامعه شناختی تیم آشنا باشند، تا بتوانند از عهده مدیریت و رهبری تیم برآیند و عملکرد تیم را با بهبود مهارت‌های مربیگری ارتقا دهند و این موضوع را درک کنند که نوع رفتار و مدیریت مربیان می‌تواند تأثیر زیادی بر رفتار ورزشکاران، متغیرها و عملکرد تیمی داشته باشد [۳۷]. بر اساس نظریه‌های مختلف،

یکی از ابعاد تعهد به نحوه رفتار مدیر یا سرپرست وابسته است که به آن ایجاد تعهد مرتبط با مدیر گفته می‌شود [۳۰]. در ورزش نیز ممکن است نحوه رفتار مربی بر تعهد ورزشکار تأثیر داشته باشد، از این رو ممکن است رابطه‌ای بین رفتارهای رهبری مربیان و تعهد ورزشکاران وجود داشته باشد و چون یکی از عوامل مهم در مربیگری، ایجاد تعهد ورزشکاران است، به همین دلیل در این تحقیق تلاش شده است تا رابطه عوامل تیمی، ویژگی‌های بازیکنان و رفتار مربیان در باشگاه‌های فوتبال لیگ برتر کردستان عراق بررسی گردد.

۱-۲ بیان مسئله

در ورزش، برای کسب پیروزی در مسابقات هزینه و زمان زیادی صرف می‌شود. پیروزی تیم‌ها هواداران آن‌ها را غرق در احساس شادمانی، برتری و غرور می‌کند. در مقابل شکست و عدم موفقیت تیم‌ها، شرایطی ناخوشایند بر باشگاه، سرمایه‌گذاران، بازیکنان، مربیان و علاقه‌مندان به آن تیم ایجاد می‌کند. بنابراین ضرورت دارد عواملی که در پیروزی و شکست تیم‌ها تأثیر گذارند، شناخته شود و مورد بررسی پژوهشگران و مدیران حوزه ورزش قرار بگیرند. در ورزش و به خصوص در ورزش‌های گروهی مانند فوتبال شرط لازم برای تحقق هدف مشترک، داشتن وحدت و انسجام تیمی در سایه سبک رهبری و مدیریت مناسب است. در این میان نقش مربی که وظیفه هدایت بازیکنان را بر عهده دارد، بسیار کلیدی است و یکی از ارکان اساسی شکل‌گیری و پیشرفت تیم‌های ورزشی هستند. معمولاً تیم‌های موفق ورزشی دارای یک صفت برجسته هستند که آن‌ها را از تیم‌های ناموفق متمایز می‌سازد و آن مدیریت و رهبری مؤثر، فعال و شایسته است [۴]. در سازمان‌ها و تیم‌های ورزشی و به ویژه در فوتبال، مربی به عنوان مغز متفکر و پویا در تعیین سرنوشت و کسب بالاترین بازده ممکن، نقش مهم و غیرقابل انکاری دارد. امروزه یکی از جنبه‌ها و ابعاد مهم برای مربیان تیم‌ها، انتخاب شیوه و سبک مربیگری است [۴۹]. مربی، رهبر تیم محسوب می‌شود و رهبری، فرآیند نفوذ بر اعضای تیم است تا ورزشکاران با سخت کوشی و تعهد و انسجام به اهداف تیمی دست یابند. مربیان باید برای نفوذ بر ورزشکاران از شیوه‌های مختلف رهبری استفاده کنند [۸].

مطالعات فراوانی در زمینه رفتار و سبک‌های رهبری مربیان با استفاده از نظریه‌های رهبری در مدیریت انجام گرفته و مدل‌های زیادی نیز ارائه شده است. نتایج مطالعات نشان می‌دهد که رابطه سبک رهبری و رفتارهای مربیان با تعهد بازیکنان، عملکرد تیم، میزان کارآمدی و انسجام گروه معنی‌دار است [۱۹]. واقعیت این است که شیوه رهبری مربی، رفتارها، ادراک‌ها و تصمیم‌های او، ورزشکاران و پیامدهای تیمی را تحت تأثیر قرار می‌دهد. همچنین بسیاری از مطالعات اثبات کرده‌اند که درک ورزشکاران از سبک رهبری مربیان بر ادراک و باورهای ورزشکاران و در نتیجه بر عوامل مختلفی مانند عملکرد، کارآیی گروهی، انسجام تیمی و تعهد ورزشی آن‌ها اثر می‌گذارد. در ورزش‌های گروهی که تیم‌ها با یکدیگر کنش متقابل دارند، موفقیت زمانی حاصل می‌شود

که اعضای تیم به شیوه‌ای مؤثر و هماهنگ با هم کار کنند. در این هنگام، نقش یک مربی به عنوان رهبر و هماهنگ کننده بیشتر مشخص خواهد شد و سبک رهبری وی در ایجاد انسجام و هماهنگی نقش بسزایی دارد [۱۶۰]. انسجام گروهی، کارآمدی تیمی و تعهد ورزشکاران به ورزش و حرفه خود از پیامدهای مهم تیمی هستند که از سبک رهبری مربیان تأثیر می‌پذیرند و تحقیقات بسیاری نیز به تأثیر رفتار مربیان بر این ابعاد، بیشتر از سایر متغیرهای وابسته به رفتار مربیان توجه کردند [۱۴۵]. بر اساس مدل مفهومی کارون^۱ (۱۹۸۲)، عوامل زیادی وجود دارند که دارای رابطه یا پیش‌بینی کننده انسجام گروه هستند. یکی از این عوامل، عامل رهبری است. بر اساس این مدل، سبک رهبری مربی (آموزش و تمرین، حمایت اجتماعی، ارائه بازخورد به ورزشکاران)، تصمیم‌گیری‌های مربی (دموکراتیک و آمرانه)، روابط شخصی میان مربی و بازیکنان و روابط بین تیم و مربی (واکنش به موقعیت‌ها و فشارهای وارد بر تیم) بر انسجام تیم‌های ورزشی تأثیرگذار هستند [۷۴]. نتایج تحقیقات وسترویس^۲ (۱۹۹۱)، شلدزو همکاران^۳ (۱۹۹۷)، چاو و به روس^۴ (۱۹۹۹)، رنج^۵ (۲۰۰۲)، و روناین^۶ (۲۰۰۴) نیز از رابطه معنی‌دار سبک رهبری مربیان و انسجام گروهی حمایت کرده است [۷۹]. البته برخی محققان مانند پیس و کوزاب^۷ (۱۹۹۴) و کلاریک^۸ (۲۰۰۴) رابطه معنی‌داری بین سبک‌های رهبری مربیان و انسجام اجتماعی مشاهده نکردند. علاوه بر انسجام تیمی، در مدل چند بعدی رهبری چلادورای (۱۹۹۰) و مدل هورن^۹ (۲۰۰۲) عملکرد تیمی و تعهد بازیکنان نیز به عنوان پیامد سبک‌های رهبری مربیان محسوب شده است [۸۳]. برخی محققان مانند هورن و کارون^{۱۰} (۱۹۸۵)، فردریچ^{۱۱} (۱۹۸۴)، ویس و فردریچ^{۱۲} (۱۹۸۶)، اشلیسمن^{۱۳} (۱۹۸۷)، و دیور و فیشر^{۱۴} (۱۹۹۰) به این نتیجه رسیده‌اند که بین سبک‌های رهبری آموزش و تمرین، بازخورد مثبت، حمایت اجتماعی و دموکراتیک با تعهد ورزشکاران رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد [۱۸۵]. البته نتایج متناقضی هم در این زمینه وجود دارد به طوری که ریمر و تون^{۱۵} (۲۰۰۱)، کاکیوگلو^{۱۶} (۲۰۰۳) و کلاریک (۲۰۰۴) در پژوهش‌های خود نشان دادند که رابطه‌ای بین سبک رهبری مربیان و تعهد ورزشکاران

1- Carron

2- Wester & Weiss

3- Shields et al

4- Chaw and Bruce

5- Rang

6- Ronayne

7- Peace and Kozub

8- Colarick

9- Horn

10- Horn and Carron

11- Friedrich

12- Wiess and Friedrich

13- Schelisman

14- Dwyer and Fischer

15- Rimer and Toon

16- Cakioglu

وجود ندارد [۱۳۰]. تحقیقاتی که رابطه سبک رهبری مربیان را با پیامدهای فردی و اجتماعی بررسی کرده‌اند، عمدتاً یکی از این پیامدها را به عنوان متغیر وابسته یا ملاک در نظر گرفته‌اند. در برخی از این مطالعات، رابطه سبک رهبری مربیان با انسجام گروهی بررسی شده است و اکثر آن‌ها نیز نشان داده‌اند که بین سبک رهبری مربیان با انسجام گروهی (انسجام تکلیف و انسجام اجتماعی) رابطه معنی‌دار وجود دارد [۱۳، ۴۲، ۴۳]. تحقیقات دیگری نیز رابطه سبک‌های رهبری مربیان را با تعهد ورزشی ورزشکاران بررسی کرده و نشان داده‌اند که بین سبک رهبری مربیان با تعهد ورزشکاران رابطه معنی‌دار وجود دارد [۵۶]. همچنین تحقیقات زیادی نیز نشان داده‌اند که سبک رهبری مربیان بر عملکرد اثرگذار است. با وجود این، امروزه مشاهده می‌شود که تیم‌های ورزشی حتی با داشتن مربیان معجز و بازیکنان نخبه نتوانسته‌اند انسجام و عملکرد گروهی مناسبی از خود نشان دهند و یا ورزشکاران از فرآیندهای تیمی احساس نارضایتی دارند [۸، ۴۲، ۵۷]. به نظر می‌رسد عوامل زیادی در این زمینه دخالت دارند و باید اثرات آن‌ها بر یکدیگر و بر عملکرد تیم به روشنی و در ابعاد مختلف مورد مطالعه قرار گیرد.

بر اساس مطالعات صورت گرفته توجه به فرآیندهای فردی و گروهی یا نیازهای فردی ورزشکاران و تیم ضروری است و جزئی از کارآمدی مربیان محسوب می‌شود [۱۶۲]. کارآمدی جمعی به تصور اعضای تیم از قابلیت‌ها و توانایی‌های تیم خود در انجام مهارت‌های تیمی خاص و دستیابی به اهداف گفته می‌شود و عامل مهمی برای موفقیت تیم‌های ورزشی است، زیرا مجموع تلاش‌های اعضای تیم و مقاومتشان در برابر مشکلات و ناملایمت‌ها را تحت تأثیر قرار می‌دهد و این ویژگی، اغلب تیم‌های موفق ورزشی است [۱۶۴، ۱۸۱]. هاجس^۱ و کارن (۱۹۹۲) نیز نشان دادند که متعاقب شکست، تیم‌هایی که از کارآمدی بالایی برخوردار هستند با تلاش بیشتر، عملکرد بهتری خواهند داشت و بالعکس تیم‌هایی که از کارآمدی پایینی برخوردارند، عملکردشان لطمه می‌خورد [۱۱۳]. تحقیقات نشان داده‌اند که سبک رهبری و انسجام از عناصر کلیدی ایجاد گروه‌های مؤثر است و این دو مولفه رابطه تنگاتنگی با عملکرد گروه دارند. رابطه سبک رهبری و انسجام تیمی در تحقیقات زیادی گزارش شده است. همچنین سایر مطالعات نشان دادند، مربیانی که از سبک حمایتی و دموکراتیک استفاده می‌کنند، تیم‌های منسجم‌تری دارند. مطالعات قبلی تا سال ۲۰۰۲ مشخص نکرده‌اند که انسجام بر عملکرد تأثیر گذار است یا بالعکس [۷۳]. مطالعات بعدی نشان دادند که انسجام تیمی بر عملکرد تأثیر گزار است. مطالعات رضائی‌نژاد (۲۰۰۹)، ماری (۲۰۰۶)، مرادی (۲۰۰۴) و ویس^۲ (۱۹۹۱) نشان دادند که انسجام اجتماعی و وظیفه ارتباط مثبت و معنی‌داری با سبک تمرین و آموزش، دموکراتیک و حمایت اجتماعی دارد. ماری (۲۰۰۶) گزارش کرد که تیم‌های موفق‌تر سطح انسجام وظیفه بالاتری دارند اما تحقیق پیس و کوزوب (۱۹۹۴) رابطه معنی‌داری بین انسجام

1- Hodges

2- Weiss

اجتماعی و سبک‌های رهبری نشان نداد. چلادورای و همکاران (۱۹۸۳) پی بردند که ورزشکاران برجسته بیشتر به کسب دانش درباره مربی خود اهمیت می‌دهند تا این که تعامل شخصی داشته باشند [۸۴].

بررسی رابطه سبک‌های رهبری با فاکتورهایی مانند انسجام، تعهد و کارآمدی علاوه بر حوزه‌های سازمانی و مدیریتی، در حوزه ورزش حرفه‌ای به صورت حوزه مطالعاتی وسیع و پویا مطرح و مورد مطالعه قرار گرفته است. مروری بر مطالعات و پژوهش‌های اخیر در این حیطه نشان می‌دهد که مطالعات صورت گرفته عموماً سبک‌های رهبری مریان را اولویت‌بندی کرده و ارتباط آن با متغیرهای تیمی و فردی اثر گذار بر ساختار و عملکرد تیم را بررسی کرده‌اند. در اکثر این تحقیقات استفاده از سبک آموزش و تمرین بسیار متداول بوده و رابطه معنی‌داری با سایر متغیرهای تیمی داشته است. به لحاظ موضوعی، مؤلفه‌های سبک‌های رهبری و متغیرهای تیمی پیشینه غنی و پرباری دارند اما نحوه ارتباط این مؤلفه‌ها به طور کلی مورد بررسی قرار نگرفته‌اند. ارتباط بین سبک رهبری مریان، انسجام، عملکرد تیمی و ویژگی‌های بازیکنان از تمامی زوایای بررسی نشده است. همچنین به لحاظ سطح رقابت و منطقه جغرافیایی در این زمینه بررسی‌های جامعی در لیگ فوتبال کردستان عراق صورت نگرفته است. تحقیقات اندکی، رابطه سبک‌های رهبری و عملکرد را مورد بررسی قرار داده‌اند و نشان دادند که رفتار و سبک رهبری مربی می‌تواند بر عملکرد اثر گذار باشد. این یافته‌ها لزوم استفاده مریان از سبک رهبری مناسب و متناسب با شرایط موجود و عوامل تیمی را آشکار می‌سازد. تعدادی از تحقیقات نیز بدون پیروی از یک الگوی خاص، فقط رابطه سبک رهبری مریان را به صورت تک متغیری با انسجام تیمی یا کارآمدی تیمی بررسی کرده‌اند. رفتار و سبک رهبری مریان یکی از منابع پیش‌بینی‌کننده سطوح کارآمدی و انسجام جمعی در تیم‌ها است و این که مریان در رابطه با بازیکنان خود چه رفتار و سبکی را بیشتر مورد استفاده قرار دهند و به عنوان رفتار و سبک غالب انتخاب نمایند، میزان پویایی گروه در تیم را دست‌خوش تغییر می‌نماید. از طرفی طبق مدل چلادورای (۱۹۹۰) و هورن (۲۰۰۲) رفتار و سبک رهبری مریان، ویژگی‌های بازیکنان، ویژگی‌های تیمی مانند پویایی گروه به عنوان ۳ متغیر جدایی‌ناپذیر بر یکدیگر اثر گذاشته و در نهایت نتیجه تعامل این متغیرها عملکرد تیمی را تحت تأثیر خود قرار می‌دهد. پژوهش‌هایی که در داخل و خارج ایران در سال‌های اخیر انجام شده است به روش‌های مختلف تأثیر این متغیرها بر یکدیگر و در نهایت عوامل مؤثر بر عملکرد تیمی را مورد بررسی قرار داده‌اند. پژوهش‌هایی نیز به بررسی رابطه بین رفتار و سبک رهبری مریان بر عوامل تیمی نظیر انسجام تیمی، کارآمدی و تعهد ورزشی، و همچنین شرایط روانی تیم پرداخته‌اند. نتایج پژوهش‌ها نشان داده است که مریان از روش‌ها و سبک‌های مختلفی برای هدایت تیم‌های خود استفاده می‌کنند که این سبک و نوع رفتار رهبری مریان، عملکرد، موفقیت و همچنین جو روانی مربوط به تیم‌ها مانند تعهد، کارآمدی، انسجام، پویایی گروهی، انگیزش و اعتماد به

نفس بازیکنان را تحت تأثیر قرار می‌دهد. اما در تمامی این پژوهش‌ها چه در داخل و چه در خارج از ایران رابطه بین رفتار و سبک رهبری مربیان با کارآیی جمعی کمتر مورد توجه قرار گرفته است.

جمع بندی تحقیقات مختلف نشان داده است که تقدم استفاده از سبک‌های رهبری و ارتباط آن‌ها با انسجام تیمی به نظر می‌رسد به تنوع تیم‌های ورزشی (به سطوح گروهی و انفرادی وابسته است) و به همان اندازه به سطوح مختلف رقابتی مشارکت ورزشی ورزشکاران وابسته است. فوتبال یک ورزشی تیمی است که به انسجام بالاتری نسبت به سایر رشته‌های ورزشی نیازمند است. علاوه بر این به نظر می‌رسد به دلیل تفاوت‌های فرهنگی، سبک رهبری استفاده شده در تیم‌های فوتبال کشورهای مختلف به احتمال زیاد متفاوت است [۳۰]. اهمیت و تأثیر سبک رهبری و رفتار مربیان بر عملکرد ورزشکاران و تیم‌های ورزشی و همچنین بارز بودن این متغیرها در تیم‌های فوتبال محقق را برآن داشت تا در این پژوهش به بررسی رابطه سبک‌های رفتاری مربیان با متغیرهای تیمی از جمله تعهد، ویژگی‌های بازیکنان، انسجام و کارآمدی تیمی در رقابت‌های لیگ برتر فوتبال ایالت کردستان عراق اقدام نماید و در صدد پاسخگویی به سوالات زیر باشد:

- ۱- آیا بین رفتار مربیان و انسجام تیمی در تیم‌های لیگ برتر ایالت کردستان عراق رابطه معنی‌دار وجود دارد؟
- ۲- آیا بین رفتار مربیان و کارآمدی تیمی در تیم‌های لیگ برتر ایالت کردستان عراق رابطه معنی‌دار وجود دارد؟
- ۳- آیا بین تعهد ورزشی و عوامل تیمی در تیم‌های لیگ برتر ایالت کردستان عراق رابطه معنی‌دار وجود دارد؟
- ۴- آیا بین رفتار مربیان و تعهد ورزشی در تیم‌های لیگ برتر ایالت کردستان عراق رابطه معنی‌دار وجود دارد؟
- ۵- آیا بین انسجام تیمی و کارآمدی در تیم‌های لیگ برتر ایالت کردستان عراق رابطه معنی‌دار وجود دارد؟
- ۶- آیا بین رفتار مربیان در باشگاه‌های موفق، کمتر موفق و ناموفق تیم‌های لیگ برتر ایالت کردستان عراق تفاوت معنی‌دار وجود دارد؟
- ۷- آیا بین انسجام تیمی در باشگاه‌های موفق، کمتر موفق و ناموفق تیم‌های لیگ برتر ایالت کردستان عراق تفاوت معنی‌دار وجود دارد؟
- ۸- آیا بین کارآمدی تیمی در باشگاه‌های موفق، کمتر موفق و ناموفق تیم‌های لیگ برتر ایالت کردستان عراق تفاوت معنی‌دار وجود دارد؟
- ۹- آیا بین تعهد ورزشی بازیکنان در باشگاه‌های موفق، کمتر موفق و ناموفق تیم‌های لیگ برتر ایالت کردستان عراق تفاوت معنی‌دار وجود دارد؟